



# socialmedicinsk tidskrift

**Sextiotredje årgången häfte nr 4 1986**

Sturegatan 4, Sundbyberg. Tfn 08/98 40 44

Postadress: 172 83 Sundbyberg

Postgiro 1179-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare

Ann Appelgren, red. sekr.,

Elisabeth Natt och Dag, expedition

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge

Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping

Arne Borg, socialdirektör, Stockholm

Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå

Mats Forsberg, socialchef, Eskilstuna

Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro

Kurt Grefve, socialchef, Kristianstad

Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg

Sonja Henriksson, socialbyråchef, Göteborg

Sven-Olof Isacson, professor i socialmedicin, Lund

Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg

Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala

Bengt Scherstén, professor i allmänmedicin, Lund

Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm

Gösta Tibblin, professor i allmänmedicin, Uppsala

## Omsorger om utvecklingsstörda — ideal och verklighet

Svenska omsorger motsvarar högt ställda ideal och åtnjuter ett — sannolikt välförtjänt — grundmurat gott rykte internationellt. Detta betyder förvisso inte att alla ideal är förverkligade. Mycket har inte gått att förverkliga eller har inte fått förverkligas. Stundom har resultaten blivit andra än de förväntade och avsedda. Ibland föreligger motstridiga ideal och intressekonflikter.

Som ett uttryck för kvaliteten brukar ofta nämnas den låga och kontinuerligt avtagande proportionen omsorgstagare som bor på vårdhem: För 15 år sedan bodde mer än hälften på institutioner — i regel större. Nu bor 3/4 i föräldrahem, fosterhem, eget boende eller inackorderingshem (integrerat smågruppsboende med personal).

Det var inte så länge sedan som motsatsen — uppbyggandet av vårdhem med "moderna" resurser inom ett tidigare försummat vårdområde — betraktades som kännetecken för en effektiv och humanitär omsorg. Många jubileums- och invigningstal har vitsordat detta.

Särskilt tydligt framstår brytningen mellan olika vårdideologier i en tidvis ganska dramatisk debatt kring de sk specialsjukhusen. Ett par sådana upprustades under 60-talet för att ge möjlighet till kvalificerad sjukhusvård och forskning med tidsenliga resurser och till utvecklingsstördas fromma. Efter en tid hävdades att man där "knappt hann med att bota de symtom man själv framkallat".

Flera idag aktuella exempel på meningsbrytningar och paradoxala konsekvenser av omsorgsåtgärder förekommer i detta andra omsorgstemanummer: Integrering i skola eller boende kan innebära social segreering och isolering, hävdas det bl a i en artikel. I USA anges just nu ett "desperat behov" av forskning om effekten av och rimligheten i mainstreaming-systemet – individualintegrering i skolan.

Nya medicinska landvinningar inom genetiken, som redovisades i en artikel i föregående temanutnummer, har givit ökande möjligheter att genom fosterdiagnostik och abort förhindra att barn med skador eller avvikelser föds. Detta kan sägas vara i överensstämmelse med läkekonstens strävan att hindra sjukdom och lidande. I ett debattinlägg i detta nummer diskuteras andra, negativa effekter av framförallt etisk och psykologisk art, som fosterdiagnostiken kan ge.

Dessa och andra liknande frågor, tex utvecklingsstördas föräldraskap, pekar framför allt på vårt stora behov av nyanterad kunskap: Vi gör sällan något mot bättre vetande – möjligen av ekonomiska skäl. Däremot blir vi ständigt påmind om att vi begått misstag i brist på bättre vetande. En beprövad metod att korrigera detta är att i forsknings- och utvecklingsarbete ständigt på nytt konfrontera ideal och verklighet.

**Lars Kebbon**

Gästredaktör för detta nummer har varit Lars Kebbon, ledare för projektet Mental retardation och docent vid institutionen för psykiatri vid Uppsala universitet, Ulleråker.

Social utblick: "En gemensam problematik" av Sven Fisk, råkade i förra numret ut för brytningsfel och återfinns därför på sid 192 i sitt rätta skick.